

مقدمه

بدون شک، غرب به موازات کسب توانایی ها و اقتدار سرشار مادی و تکنیکی، در عرصه معنویت و مکارم اخلاقی، شدیداً به انحطاط گراییده است و بر این اساس، نه تنها جوامع غرب، بلکه بیشتر جوامع بشری دستخوش بحران های گوناگون شده اند. اقبال لاهوری، اندیشمند پاکستانی، سال ها پیش خطاب به تمدن غرب، چنین سروده است:

عجب این نیست که اعجاز مسیحا داری
عجب این است که بیمار تو بیمارتر است
دانش اندوخته ای، دل ز کف انداخته ای
آه از آن نقد گران مایه که در باخته ای

از میان ابزارهایی که فرهنگ ها و تمدن های دیگر را به چالش های جدی کشانده، ماهواره است که با هدف تهاجم فرهنگی به دیگر کشورها در عرصه رسانه ها، جایی برای خود باز کرده است. ماهواره از جمله پدیده هایی است که وقتی به صحنه اجتماعی و سیاسی کشورمان پا گذاشت، عده ای را به طرفداران و عده ای دیگر را به مخالفان افراطی خود تبدیل کرد.

دشمن آشکار - تهاجم پنهان

عصری که در آن قرار داریم، عصر ارتباطات و عصر سلطه پدیده رسانه بر زندگی انسانهاست. بی گمان برنامه های رادیویی و تلویزیونی موفق شده اند افکار و عقاید انسان های بی شماری را دستخوش تغییر سازند. تمدن منحنی غرب برای ترویج سکولاریسم اقدام به تأسیس هزاران شبکه رادیویی و تلویزیونی کرده است که به صورت شبانه روزی برنامه های گوناگونی را با این هدف پخش می کنند. متأسفانه دست یابی به این شبکه ها در کشور ما به سادگی امکان پذیر است؛ زیرا امکان تهیه تجهیزات دریافت برنامه های ماهواره ای با سهولت و قیمت نازل فراهم آمده است. باید توجه داشت که وقتی سخن از ماهواره به میان می آید، ابتدا مسائل ضد فرهنگی آن جلب توجه می کند، سپس مسائل سیاسی، علمی و ورزشی ایفای نقش می کنند. بیشتر شبکه های فارسی زبان ماهواره ای، در یک تقسیم بندی معمول به شبکه های سیاسی و غیر سیاسی تقسیم می شوند که بر اساس تحقیقات به عمل آمده تمامی این شبکه ها، با وجود هدف ها و سلیقه های گوناگون، در هجوم به مبانی دینی به طور جدی اشتراک دارند و هر کدام با مأموریتی خاص به مقابله با اسلام برخاسته اند. این هجوم چه آرام و چه خاموش آغاز شده باشد، اکنون شکل وسیع و جدی تری یافته است و بسیار حساب شده، اصول و پایه های اعتقادی

مردم را هدف قرار داده و با دقت ماهرانه ای تمام گروه های مختلف جامعه را در بر گرفته است.

فن آوری ماهواره و آمار تقریبی آن

ابتدا چنین به نظر می رسد که پیشرفت رسانه های ماهواره ای مطلقا و بی قید و شرط، پدیده ای مطلوب است و برای تحقیق دهکده جهانی، ضرورت تام دارد، حال آنکه در تجربه کوتاه و چندین ساله، معلوم شد که برخی از پیامدهای سوء این پدیده، از حیث فرهنگی آسیب زاست. آلوین تافلو، نویسنده و منتقد اجتماعی می نویسد: تکنولوژی ماهواره ای و دیگر رسانه های جدید، فرهنگ های ملی را از هم می پاشد و این ارتباط متقاطع، به هر حال تهدیدی است برای هویت ملی که حکومت ها برای مقاصد شخصی خود، سعی در حفظ و انتشار آن دارند. گفتنی است، فرآیند ارتباطات از راه دور و استفاده از ماهواره و دیگر رسانه های ارتباط جمعی برای پخش امواج در سطح گسترده، شمشیری دو لبه است که می تواند پیامدهای مثبت و منفی را به دنبال داشته باشد. الگو گزینی نوجوانان و جوانان از رسانه های تصویری در دهه های اخیر توجه پژوهش گران روان شناسی را به خود جلب کرده است. طبق آمار، در سال 1377 از جمعیت 67 میلیونی کشور، حدود 35 درصد نوجوانان به تلویزیون ماهواره ای دسترسی داشتند و روزانه بین 2 تا 3 ساعت برنامه های این تلویزیون را تماشا می کردند. بالاترین میزان بهره مندی، روزانه 5/4 ساعت و پایین ترین آن روزانه 1 ساعت برآورد شده است. طبق آمار، 73 درصد از جوانان مراکز استان ها به راحتی به ماهواره دسترسی دارند، جوانان تهرانی در استفاده از ماهواره رتبه نخست را دارند و پس از آن، جوانان شهرها و روستاهای چهار محال و بختیاری و آذربایجان، رتبه های بعدی را کسب کرده اند و قم، خوزستان، سیستان و بلوچستان، یزد، خراسان و اردبیل در رتبه های بعدی کاربران ماهواره قرار می گیرند.

رویکرد نامناسب به ماهواره

امروزه جوانان زیادی مدتی از شبانه روز خود را به تماشای برنامه های ماهواره اختصاص می دهند و همین امر سبب سستی نظام بیشتر خانواده های ایرانی شده است. برخی کارشناسان معتقدند امروزه جوانان وسایل ارتباط جمعی ساده همانند تلویزیون و یا ویدئو را جوابگوی نیازهای خود نمی دانند به همین علت همیشه دنبال راهی هستند که از راه های مختلف با دنیای بیرون از خود در ارتباط باشند. برنامه های ماهواره ای زمینه ساز مفاسد اخلاقی و اجتماعی است و بیشتر از آنکه برای نسل امروز و به طور کلی مردم مفید باشد خطرناک و مضر است. واقعیت است که ماهواره همچون دیگر ابزار بشری می تواند به آرمان های تعالی بخش انسان ها و جوامع خدمت یا خیانت کند؛ زیرا قابلیت برنامه های ماهواره ای به گونه ای است که به یک اندازه می توان از آنها بهره برداری مطلوب یا نامطلوب کرد. یک آسیب شناس اجتماعی درباره آثار ماهواره بر روی جوانان می گوید: با وجود اینکه برنامه های ماهواره ای محتوای علمی و آموزنده نیز دارند، امروز بیشتر جوانان ماهواره را برای استفاده از برنامه های علمی آن انتخاب نمی کنند و بیشتر تمایل به دیدن برنامه هایی دارند که آنها را در برنامه های داخل کشور نمی یابند و در واقع به خاطر برنامه های مبتذل و مستهجن، از ماهواره استفاده می کنند که زمینه انحراف و سقوط اخلاقی در این برنامه ها برای قشر جوان بسیار زیاد است. چه زیبا فرموده است رسول گرامی اسلام حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه و آله): «کیف بکم اذا رأیتم الفکر معروفا؛ چه می شود شما را، آن گاه که ناپسند را پسندیده می شمارید و بد را خوب می بینید».

حمله به دین به بهانه مبارزه با بدعت و خرافات

تمدن عصر جدید که شکوفایی آن را پیوسته ناشی از حذف دین از صحنه زندگی فرد و اجتماع می‌شمارند و عامل عقب افتادگی جوامع وامانده یا عقب نگه داشته شده را پای بندی به دین و ضوابط مذهبی قلمداد می‌کند، حربه خطرناکی است که بر روح حساس و پرشور جوان اثر نامطلوبی بر جای می‌گذارد. یکی از روش‌های دیرین دشمن برای گسترش سلطه خویش، استفاده از باورهای انحرافی در برابر عقاید و ارزش‌های اسلام اصیل است. آنان می‌کوشند مذهب را که عامل بیداری، پویایی، ستم ستیزی، عدالت گستری و فراهم آورنده سعادت دنیا و آخرت است، عامل تخدیر، انزواطلبی، واپس‌گرایی، رهبانیت و امری شخصی معرفی کنند و با این شگرد، بیشترین سعی‌شان در درست کردن عقاید نسل جوان بر طبق خواسته‌ها و اهداف خودشان است. به تعبیر امام خمینی «ره» «می‌خواهند اسلام ناب محمدی (ص) را به اسلام امریکایی مبدل سازند». تأکید بر اختلاف‌های مذهبی، تکیه کردن افراطی بر تفاوت‌های شیعه و سنی، ترویج خرافه‌گرایی، ترویج مذهب‌های دروغین، تحریف مفاهیم والایی چون: انتظار، توکل، دعا، قضا و قدر و تعبد و نیز ارائه نظریه‌های ویرانگر گوناگون علیه مذهب، همه برای رسیدن به این هدف شوم سازمان‌دهی و اجرا می‌شود. در واقع این شبکه‌های ماهواره‌ای با روش‌های به ظاهر علمی، دینی و حتی طنز، در سست کردن عقاید مردم می‌کوشند و این برنامه‌ها نسل جوان را به ابتذال می‌کشاند.

اشاعه فحشا و بی‌بندوباری

یکی از کارکردهای رسانه‌های جمعی به ویژه ماهواره مفهوم سازی و به تبع آن، شکل دادن به هنجارهای متناسب با آن مفهوم است. بر این اساس، ارائه تصویرهای مستهجن و مبتذل و خلاف عفت عمومی از طریق ماهواره و نمایش آنها، یکی از عوامل گسترش بی‌بندوباری و به فحشا کشاندن جوانان از نوع جرایم جنسی است. دشمن که همواره اشاعه فرهنگ دینی و اعتقاد به خداوند و معنویات را مانع اصلی هدف‌های خود می‌بیند، برای کم‌رنگ کردن این اعتقادات، با ایجاد خلل در اعتقادات قشر جوان، در به انحراف کشاندن و بی‌هویت کردن آنان می‌کوشد. قرآن کریم درباره خطر اشاعه زشتی‌ها در جامعه اسلامی هشدار می‌دهد و می‌فرماید:

ان الذین یحبون ان تشیع الفاحشة فی الدین آمّنوا لهم عذاب الیم فی الدنیا و الآخرة و الله یعلم و انتم لا تعلمون (نور / 19)

کسانی که دوست دارند زشتی‌ها در میان مردم با ایمان شیوع یابد، عذاب دردناکی برای آنها در دنیا و آخرت است و خداوند می‌داند و شما نمی‌دانید.

در واقع از دیدگاه و منطق قرآن، بازگو کردن زشتی‌ها و ارائه و ترویج آنها نهی شده است؛ زیرا موجب آشکار سازی زشتی‌ها و برملا شدن آنها می‌شود. امام رضا (ع) می‌فرماید: «آن کسی که گناه را نشر دهد، رانده است و آن کس که گناه را پنهان می‌دارد، مشمول آمرزش الهی است».

شبکه‌های ماهواره‌ای در قالب میان‌برنامه‌ها و آگهی‌ها، مظاهر ضد اخلاقی را تبلیغ می‌کنند و این رسانه‌ها، همچون دیگر ابزار بشری می‌تواند به آرمان‌های تعالی بخش انسان‌ها و جوامع خدمت یا خیانت کند که در حال حاضر، بیشترین تأثیر ماهواره در ایجاد و رواج فساد و فحشا در میان جوانان است.

نمونه ای از تأثیر ویرانگر ماهواره بر خانواده ایرانی

اکنون داستان زندگی خانواده ای را ورق می زنیم که از پیامدهای زیان بار ماهواره در امان نمانده اند و تا سراشیب و پرتگاه فنا پیش رفته اند. پدری می گوید: «خیلی وقت ها آدمی می ماند که چه کار کند، آن هم در شرایطی که همه نوع فرهنگ به وسیله فن آوری، به طور غیر مستقیم به مغز انسان می کوبد که «انتخاب کن!» من هم به ارزش های فرهنگی خودمان بسنده نکردم و به این فکر افتادم که ماهواره تهیه کنم؛ هر چند از زیان های این مار خوش خط و خال، در رسانه های همگانی چیزهایی شنیده بودم. خلاصه آنتن ماهواره را تهیه کردم و کار ما شب و روز تماشای تلویزیون و کانال های گوناگون ماهواره بود؛ از فیلم های خشن گرفته تا صحنه های مبتذل و شرم آور. در این حال، رفت و آمد دختر بزرگم به خانه ما و تماشای ماهواره او را نیز وسوسه کرد تا شوهرش را به خرید آنتن وادار سازد. پس از گذشت چند روز اختلاف دختر و دامادم به گوش رسید. معلوم شد که دخترم با تقلید از هنر پیشه ها و خواننده های غربی هر روز در پی مد و لباس و آرایش و خواسته های دیگر است. کار از کار گذشته بود که دخترم خانه اش را به حالت قهر ترک کرد. از سوی دیگر پسر شانزده ساله ام در غیاب من، دوستانش را به دیدن فیلم های ماهواره ای دعوت می کرد. در میان همسایه ها و فامیل انگشت نما و رسوا شده بودم. پسر هر روز در پی مد و لباس بود و پول می خواست تا خود را به شکل تیپ های مضحک ماهواره ای درآورد. کار به جایی رسید که پسر رو در روی من ایستاد و احترام پدر و فرزند را کنار گذاشت. بسیار تندخو، بداخلاق و بی شرم شده بود. دیگر از کنترل من بیرون رفته بود. در این اوضاع و احوال، دعوا و بد دهانی ها و ناسازگاری شبانه روزی من و بچه ها، خانه را به صورت جهنمی سوزان و گردابی مهلک درآورده بود. پس از مدتی پسر از خانه رفت و تا چند وقت نیامد. به دنبالش رفتم و او را در وضعی اسف بار و آلوده به مواد مخدر یافتم. پسر به کلی دگرگون شده بود و جوانی اش را بر باد داده بود. آتشی را که با دست خود افروخته بودم، شیره جانم را سوزاند و خاکستر کرد، دیگر پاهایم سست شده بود و از خود بیزار بودم. راهی برای نجات نمی یافتم، یکی از همسایگان که گویا از دور شاهد نابود شدن خانواده ما بود، به دیدنم آمد و پیشنهاد کرد که اول آنتن و وسایل ماهواره را جمع کنم. در اولین فرصت ماهواره را جمع کردم؛ وسیله ای که در خفا و در پس پرده و دور از چشم مردم و قانون در خانه جا داده بودم، چنان جلوه گری کرد که عالم و آدم باخبر شدند. تصمیم به خودسازی و بازسازی کانون خانواده ام گرفتم. از دخترم نیز خواستم که به زندگی اش باز گردد و به آنچه دارد، قانع باشد. به دنبال پسر رفتم و او را به خانه بازگرداندم و زیر بال و پر خود گرفتم، به لطف خدا و اراده خودمان، آفتابی دوباره در زندگی ما طلوع کرد و کانون خانواده ما را دوباره گرمی بخشید».

آری، ماهواره که حامل پیام فرهنگ مبتذل غرب است، اثر ویران کننده ای بر رفتار و پرورش کودکان و نوجوانان دارد و بر خانواده هاست که خود را از آثار ویرانگر این پدیده شوم در امان نگه دارند.

پی نوشت ها :

1. برگرفته از CD تهاجم فرهنگی درباره ماهواره با عنوان تهاجم خاموش. 2- آلوین تافلر، جابجایی قدرت، ترجمه: شهین دخت خوارزمی، ج 2، ص 653.
2. آلوین تافلر، جابجایی قدرت، ترجمه: شهین دخت خوارزمی، ج 2، ص 53.

3. ماهنامه نقد سیما، ش 14، تابستان 1377، ص 63 (سینما - رسانه).
4. برگرفته از سایت اینترنتی www.nyoir.com گزارشگر: مردم سالاری 26/11/82، ص 9.
5. وسائل الشیعه، ج 11، ص 396.
6. مرکز تحقیقات اسلامی سپاه، تهاجم فرهنگی، ص 109.
7. فریدون موحدنیا، گرایش نسل جوان و نوجوانان به فرهنگ بیگانه، انتشارات مرکز پژوهش های اسلامی، ص 6.
8. اصول کافی، ج 7، ص 328.